

שני ר"ל אלא בשבט ונתן בזה חסד ימים אצל ביום חגיהם אסור אפילו לר"ל.
ב ואסור לשלוח דורון וכו'. שם הו"א אפיקורוס דשדר ליה דגמרא לרבי יהודה נשיא
ביום חגו יתיב ר"ל קמיה אמר הכי אעביד אשקליה דילמא חזיל ומורה לא
אשקליה הוה ליה איבה אמר ליה ריש לקיש טול וזרקו לצור בפניו אמר כ"ש דהויא ליה

באותן השלשה ימים הרי זה [ג] מותר בהנאה. והנושא
ונותן ביום חגם עמהן הרי זה אסור בהנאה: ב ואסור
לשלוח דורון לכותי ביום אידו אלא אם כן נודע לו
שאינו מודה בעבודת כוכבים ואינו עובדה. וכן כותי
ששלח דורון לישראל ביום חגו לא יקבלנו ממנו. ואם
חשש [ז] לאיבה נמשלו בפניו ואינו נהנה בו עד שיוודע
לו שזה הכותי אינו עובד כוכבים ואינו מודה בה:
ג היה אידן של אותן עכו"ם ימים הרבה שלשה או
ארבעה או עשרה כל אותן הימים כיום אחד הן וכולן
אסורין עם ג' ימים לפניו: ד בנענים עובדי כוכבים הם ויום
ראשון הוא יום אידם. לפיכך אסור לתת ולשאת עמהם
בארץ ישראל יום חמישי ויום ששי שבכל שבת ושבת
ואין צריך לומר יום ראשון עצמו שהוא אסור בכל מקום.
וכן נהגין עמהם בכל ארצות: ה יום שמתכנסין בו
עובדי כוכבים להעמיד להן מלך ומקריבין ומקלסים
לאלהיהם יום חגם הוא והרי הוא
כשאר חגיהם * אבל עובד כוכבים
שעושה הוא חג לעצמו ומודה
לכוכב שלו ומקלסו ביום שנולד בו
ויום תגלחת זקנו או בלוריתו ויום
שעלה בו מן הים ושיצא מבית
האסורים ויום שעשה בו משה
לבנו וכיוצא באלו אינו אסור אלא
אותו היום ואותו האיש בלבד. וכן
יום שימות להן בו מת ויעשוהו חג
אותם העושים אסורין אותו היום.
וכל מיתה ששורפין בה כלים
ומקמרים קמורת בידוע שיש בה עבודת כוכבים.
אין יום החג אסור אלא לעובדיה בלבד. אבל אותם
ששומרים

השגת הראב"ד

* אצל עובד כוכבים ששם הוא
חג לעצמו ומודה לכוכב שלו
ומקלסו ביום שנולד בו. א"ל
לפי סוגיא דגמרא יום הלידה
של מלך כרי הוא כשאר יום
חגם ויש להם פנים אצל יום
תגלחת זקנו ובלוריתו וכן כולן
עד סוף דין של מלך בין של
הדיין אינו אסור אלא אותו
היום בלבד אצל משועבדין אין
אסורין אלא אם כן עובדין אותן
אפי' קלגלגא וסעריא וכי קהני
אוסו האיש למעוטי משועבדי
ואסורו קאי:

א עוד וכתב' שם שם:
לחם משנה

איבה שפי אמר כלומר יד הוא דקלמינא
ופירש' כלומר יד שלא יבין שמדעת השלכותו
וכיון שרואה שאסור ממך לא ישמח. ואמרין
הו בגמרא רב יהודה משדר קורבנא לאני
דרנא ביום חגם אמר ידענא ביה דלא פלח
עבודת כוכבים. בפרק בחרה (דף ס"ה).
רבא אמטי קורבנא לרב שיש ביום חגם אמר
ידענא ביה דלא פלח עכו"ם הא לי פלח
עכו"ם אסור לשלוח להם דורון וכו' שליחות
דורון וקבלתו שוין דעבודת כוכבים שניהם
אסורים וכשאינו עובד כוכבים שניהם מותרים.
ומשמע דזריקה כלומר יד דקלמינא בפניו נריך
לזרוק דהא פירושא דמאי דא"ל טול וזרקו
בפניו הוא ועוד דאי לא בפניו למה ליה
לזרוק כלומר יד יזרקו להדיא ועוד דאי
שלא בפניו מה הו"ל דזריקה זו דכיון דלא
ידע ביה חזיל ומודה דאין לומר שאל"כ יודענו
דקודם שידענו חזיל ומודה ועוד דא"כ הוה
ליה לפרושי אלא ודאי כדאמרין וכן הם דברי
רש"י ולפיכך יש לתמוה על רבינו שסחם וכתב
שלא יהנה בו ולא פירש שצריך לאכדו בפניו:
ג היה אידן וכו'. יליף לה רבינו מדתקן לפני
אידים של עובדי כוכבים שלשה ימים
אסור מלשאת ולתת וכו' ונתן בסמוך (שם דף
ח') ואלו הם אידים קלגלגא וסעריא ומשמע
דס"ק ואלו אידים שאסורין שלשה ימים לפנייהם
וכן פירש' ואמרין בגמרא דקלגלגא וסעריא
כל אחד מהם היו שמונה ימים הרי כהדיא
דאפילו היה חגם ימים רבים אסור גם בשלשה
שלפניהם:

ה יום שמתכנסין וכו'. משנה שם ואלו
אידים של עובדי כוכבים ומני
בהדייהו יום גיטוסא של מלכים ומפרש בגמרא
דהיינו יום שמעמידין בו מלך ופריך עלה
מדתניא יום גיטוסא של מלכים ויום שמעמידין
בו את המלך ומשי לא קשיא על דידה הא
דבריה כלומר שמעמידין את בן המלך בחי
האז והאז שמח וזוכים זכאים. ורבינו כתב
סחם

סחם יום שמתכנסין להעמיד להם מלך דל"ש לן בין ידידה לבריה. ומפרש רבינו גיטוסא
כמו גיטוסא ואפשר שכן היה גיטוסא ז"ל: אבל עובד כוכבים וכו': כתב הראב"ד
לפי סוגיא דגמרא וכו' ואכלהו קאי, עכ"ל. ודין זה משנה פרק לפני אידים [שם] ואלו
אידים וכו' ויום קלגלגא וסעריא ויום הלידה ויום המיתה דר"מ וכו"ל כל מינה שיש בה
שריפה יש בה עבודת כוכבים ושאלין בה שריפה
אין בה עבודת כוכבים. יום תגלחת זקנו
ובלוריתו ויום שעלה בו מן הים ויום שיש
בו מיתה האסורים אינו אסור אלא אותו היום
ואותו האיש ופירש בגמרא דאיתו היום לאפוקי
לפניו ואותו האיש לאפוקי משועבדי. ומפרש
הראב"ד ז"ל יום הלידה יום לידת המלך הו"א
חג ממש דבעיקר שלשה ימים לפנייהם אצל יום
תגלחת זקנו אפילו דמלך אינו אסור אלא אותו
היום ולא לפניו דלא חשיבי הני מילי ליחסר לפניו
וכן אינו אסור אלא אותו האיש אצל לא
משועבדי אס ליחס עובדים אותה עבודה, וכו'
מה שכתב מחוץ דברי הראב"ד ז"ל:

ולדעת רבינו ז"ל שישעור המשנה כך היא
ואלו אידים של עובדי כוכבים קלגלגא
וסעריא וקריסאים ויום גיטוסא של מלכים
ובכללן נשמו אידים של כלל עובדי כוכבים
והשם מחיל למות יום חג פרטי דהיינו
יום הלידה כלומר יום שנולד בו ויום המיתה
כל מינה שהיה לדעת ר"מ ולדעת חכמים
דוקא מיתה שיש בה שריפה ויום תגלחת זקנו
וכי' אינו אסור אלא אותו היום ואותו האיש
ופסק כחכמים דדוקא מיתה שיש בה שריפה.
ודין משועבדי כתבו רבינו בסמוך שכתב אין
יום החג אסור וכו' או מפני כבוד המלך וכו'
ודין המשועבדי לאיש כדן המשועבדין למלך
דקראת דביתיה פרדשכא הו"ו וכו' משמע
בגמרא וכו' כי קהני אינו אסור אלא אותו
האיש כלומר ולא משועבדי היינו כמשועבדי
אין מודים בזהו יום אלא שומרים אותו
מפני כבוד אדוניהם:

אין יום החג אסור וכו'. שם (דף ח')
עיר שעשה קלגלגא כל העיירות
הסמוכות משתעבדות לה מותרות או אסורות
רבי"ל אמר קלגלגא לכל אסורה וכו' אמר
אינה אסורה אלא לעובדיה ותניא כותיה ואמר
רב אשי אף חק חנין אינו אסור אלא אותו
האיש לאפוקי משועבדי:
דברים

משנה למלך

דנשתכרה מאלים אסורא מדינא דאי משום ספק לא הוה לן לאסור הן שגאשה קיין דאיתא ס"ס.
ואש"ל דהרמב"ם שם ס"ל דמתכנסין לא חיישין שביאם מאותו חילן היינו משום שדרך רוב העושות
לכיה עמי קריסא מעלמא כמ"ס מרן שם אצל כהא לא פליגי ומדברי שניהם נלמד דמדינא
אסורא (דוק). ולפי זה י"ל דלר"י נמי אם ישראל בעל נאמין האסורים דלאניי אס פחםא אסורים
אצל אם שבה מותרים ולכרע לעולם אסורים משום גזרה אצל מן הדין מותרים. ומיחו עדין
אפשר לומר דלר"י נאמין שבעל ישראל מותרים אף שפחםא שבה לא מנינו בשום מקום שאמרנו
דאין ישראל בעל נאמין ולכאניי נמי דמתקן בין פחםא לשבה היינו דוקא אליבא דר"ל דאית ליה
דשבה הו ודאי דבעל משום הכי קאמר ודפחםא אינה מותרת דאשאר דלא בעלם והו פחםא
לר"ל כמו שכתבנו לר"י דכי היכי דנשתכרה לר"י הו ספק אם בעל ומש"ה אסורה פחםא נמי
לר"ל הו ספק אם בעל ומש"ה אסורה משום דאין ספק מוליא מיד ודאי. ולכרע יומתן נראה דאין
חילוק בין פחםא לשבה דמלכו הו ספק אם בעלם ולפי זה בעובדי כוכבים בכל גוונא אסורה
אפילו אם שבה ישראל אף בנאמין י"ל דאפילו פחםא ישראל מותרים משום דאיתא ס"ס דאימור
לא עבדום ואש"ל עבדום דאימור בעלום. וסברת רבא נמי דקאמר משום גזרה אפשר דלא אמרם אלא
לר"ל דהו נמי דאימור דישאל שיעיר עבודת כוכבים שהיה מותרת ליה קאמר דאסורה משום גזרה.
אף בנאמין אליבא דר"י אפשר דלא גזרו דלא שייך כאן לומר דלמא מנבא לכו והו"ל עבודת
כוכבים ביד ישראל דכי נמי מנבא לכו אפשר דלא הו עבודת כוכבים ביד ישראל דאימור לא
עבדום וכדכתבינא:

יום הלידה משמע דמשמע ליה לגמרא דיום הלידה היינו לידה של מלך וכו' ז"ל דהויא
ולשון המשנה מוכיח שהזכיר קודם ללידה היינו לידה של מלך וכו' ז"ל דהויא
וכוכבים קלגלגא וכו' והזכיר אלו עמהם אצל השאר שהזכיר אח"כ שהוא תגלחת זקנו וכו' אלו
שאר בשנה אינו אסור אלא אותו היום בלבד אצל מה שהזכיר קודם ודאי שהוא אסור לפניו שלשה ימים. ומה שאמר ואותו האיש בלבד קאי אכולהו כלומר אפילו אמה שהזכיר
קודם דהיינו למעוטי משועבדי כדאמרנו שם בגמרא א"כ ואפילו ביום אידם אינן אסורין אלא עם העושים האיד אצל לא עם המשועבדים להם. ורבינו לא כתב כן אלא שיום הלידה
ויום המיתה הכל הוא לכל אדם ואלו אידים קלגלגא וסעריא קאי אצל מיתה ולידה של כל אדם הוא: וכל מינה ששורפין בה כלים וכו'. שם במשנה ופסק כרבנן:
אין יום החג אסור וכו'. שם בגמרא (דף ח') עיר שעשה קלגלגא מחלוקת רבי יוחנן ור"ל ופסק כר' יוחנן דקאמר אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד משום דתניא כותיה:

מנרל עז

וכן יום שימות להם מת עד מותר להלך בתוכה. הכל ס' לפני אידים (דף י"א):

הנהגות מיימוניות

פעמא משום איבה. ועוד יש להתיר משעם שהוא כמחניף לו כדקאמרין בירושלמי
בר"א בעכו"ם שאינו מכיר אבל בעכו"ם המכיר מותר שאינו אלא כמחניף לו. ומהני
טעמי דאיבה ודמחניף לו אין להתיר לו רק להשאיל ולהלוות ולפרוע אבל לשאת ולתת לומר אין בכך כלום שאין נותן לו כל כך שלא היה מוצא במקום אחר אם הישראל
ומודו ואפילו אם העובר כוכבים נותן מאלו המעות שהישראל מלווה או נותן אותם לומר אין בכך כלום שאין נותן לו כל כך שלא היה מוצא במקום אחר אם הישראל
לא היה מלווה לו ועד למקד וממכר אר"ת שאינו אסור אלא מידי דתקרובת סה"ת: [ג] כר"ל דתניא כוותיה ודלא כרבי יוחנן דאמר אסור, ע"כ: [ד] כרבי יהודה נשיאה
דשרר ליה ההוא מינא קרבנות וכו' ע"ש:

וכן יום שימות להם מת עד מותר להלך בתוכה. הכל ס' לפני אידים (דף י"א):
ולשון המשנה מוכיח שהזכיר קודם ללידה היינו לידה של מלך וכו' ז"ל דהויא
וכוכבים קלגלגא וכו' והזכיר אלו עמהם אצל השאר שהזכיר אח"כ שהוא תגלחת זקנו וכו' אלו
שאר בשנה אינו אסור אלא אותו היום בלבד אצל מה שהזכיר קודם ודאי שהוא אסור לפניו שלשה ימים. ומה שאמר ואותו האיש בלבד קאי אכולהו כלומר אפילו אמה שהזכיר
קודם דהיינו למעוטי משועבדי כדאמרנו שם בגמרא א"כ ואפילו ביום אידם אינן אסורין אלא עם העושים האיד אצל לא עם המשועבדים להם. ורבינו לא כתב כן אלא שיום הלידה
ויום המיתה הכל הוא לכל אדם ואלו אידים קלגלגא וסעריא קאי אצל מיתה ולידה של כל אדם הוא: וכל מינה ששורפין בה כלים וכו'. שם במשנה ופסק כרבנן:
אין יום החג אסור וכו'. שם בגמרא (דף ח') עיר שעשה קלגלגא מחלוקת רבי יוחנן ור"ל ופסק כר' יוחנן דקאמר אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד משום דתניא כותיה:

מדע. הלכות עבודת כוכבים פ"ט

ו דברים שהם מיוחדים וכו'. משנה שם (עבודת כוכבים דף י"ג) אלו דברים אסור למכור לפניהם אחרים וכו' והרמב"ם אומר מוכר הוא לו חרנוול לכן בין החרנוולים ובזמן שהיה בפי עמנו קטע את ארבעו ומוכר שאין מקריבין חסר לעבודה כוכבים ושאר כל הדברים כלומר

סחמן מותר ופירושן אסור ואע"פ דפסחא דמחני' משמע דרבי יהודה לפלוגי אחא ואם כן ה"ל למיפסק כה"ק דאסור אפילו בין החרנוולים ונראה שטעמו של רבנו שפסק כר"י דהיינו משום דבעי רב אשי חרנוול לכן למי ויהבו ליה שחור ושקיל מהו למכור לו חרנוול לכן וכחכר רש"י דאליבא דר' יהודה בעי ולא אליבא דרבנן. ומשמע לרבנו דכיון דרב אשי בעי אליבא דרב דהלכתא כותיה דאי לא הכי לא הוה בעי אליבא דרב דרב אשי דבהר"ה סדר כותיה הכי נקטינן ועוד דמשמע דבדייקתא בגמ' דלא לחלוק בה אלא לפרש דברי ח"ק דקחני דבדייקתא ח"ר יהודה אימתי וכל מקום שא"ר יהודה אימתי ובמה חיו חלל לפרש דברי חכמים. ומ"ש שם היו מעורבים דברים המיוחדים וכו' שמוכר הכל סתם הטעם משום דהיינו חרנוול בין החרנוולים ולא ידעתי למה לא כחכר רבנו הא דאמרינן בגמ' שמוכר למכור לו חזילה דהיינו שלשה מינים או יותר דמוכחא מילתא דלסחורה קא מפין:

בתב הרמ"ך דברים שם מיוחדים וכו' תימא דבגמ' [שם מ"ד] חזין דאפילו דבר המיוחד לעבודה כוכבים מותר למכור דהא חרנוול לכן מיוחד לתקופת עבודה כוכבים הוא ומכין בגמרא דלכולי עלמא היכא דאמר חרנוול למי מותר למכור לו חרנוול לכן ואפילו לא יהא בין החרנוולים וכו' הר"ף עכ"ל:

שעושים בהם מלחמה עם צרי המדינה [ו] להצילה ונמצאו מגינים עלינו שהרי אנו שרויין בתוכם. *עיר שיש בה עבודת כוכבים מותר להלך חוצה לה ואסור להכנס בתוכה. יהיה חוצה לה עבודת כוכבים מותר להלך בתוכה: י ההולך ממקום למקום אסור לו לעבור בעיר שיש בה עבודת כוכבים. במה דברים אמורים בזמן שהדרך מיוחדת לאותו

א סמ"ג לאוין מה. ב עור סי' קנ"א וע"ש. ג עור יו"ד שם. ד עור יו"ד סי' קמ"ח קמ"ט:

לחם משנה

ו דברים שהם מיוחדים וכו'. שם (דף י"ג) משנה אלו דברים אסורין למכור וכו' והכל מפורש שם בגמרא ושם במשנה אחרת חרנוול לכן רבי יהודה אומר מותר למכור לו חרנוול לכן בין החרנוולים. וכחכר הר"י תימא הא דפסק רבנו כר' יהודה וכחכר דהטעם משום דבגמרא (שם י"ד) בעי רב אשי חרנוול לכן למי חרנוול לכן למי ויהבו ליה שחור ושקיל ויהבו ליה לכן ושקיל וכו' ודק בעינן חז' יהודה דפירש"י ז"ל. וכיון דבעי רב אשי חרנוול ודאי דהלכתא כותיה ולכן פסק רבנו כך. ועדיין קשה לי על רבנו למה לא הזכיר כלל מהבעיא. ועוד למה לא הזכיר דין החרנוולין אפילו זה וזה מותר לרבי יהודה כלומר שהזכיר לכן ושחור. ועוד למה לא הזכיר מימרא דרבי חייה דחרנוול למי מותר למכור לו חרנוול לכן כמו שאמרנו שם בגמרא ואין עליו חולק ולא ידענא טעמא. עוד בגמרא ומכלן מוכרין להם חזילה ולא הזכירו רבנו ז"ל וכבר תמה על זה הר"י וגם על זה ז"ע:

ז כגון לבונה וכו'. שם בגמרא (דף י"ד) אמרו לבונה אמר רש"י לבונה זכה. והטור כתב בין זכה בין שאירה זכה ואולי היה לו גירסא אחרת בגמ':

ח כשם שאין מוכרין וכו'. שם במשנה (דף ט"ז) אין מוכרין להן דובין ואריות וכל דבר שיש בו חזק לרבים. ושם בגמרא אמרו אמר רב חזק בר רבא אמר רב חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפרכוס אבל לא למכירה והקשו עליו חזק חזק מוכרין להן דובין ואריות ולא כל דבר שיש בו חזק לרבים טעמא דאית ביה חזק לרבים הא לית ביה חזק לרבים שרי וקשיא לרב דאמר מוכרין ואירצו בארי שבור ואליבא דר' יהודה אבל לרבנן אסור בכל ענין רב אשי אמר סתם ארי שבור הוא אלא מלככה כלומר מהתיתין ר' יהודה היא דמתיר בשבירה אבל רבנן דאברי בשבירה אכרי נמי בארי אע"פ דלית ביה חזק לרבים כלל ע"כ בגמרא. ובמהלוקת רבנן ור' יהודה פסק רבנו בהלכות שבת פרק עשרים כרבנן שכתב שם אסור חכמים למכור בהמה גסה וכו' אפילו שבורה אין מוכרין וכו'. גם פסק שם כרב דחיה גסה למכירה שכתב שם ובכל מקום אין מוכרין להם חיה גסה כמו שאין מוכרין להם בהמה גסה וכו' וא"כ הך מהתיתין שאין מוכרין להן דובין ואריות וכל דבר שיש בו חזק הוא דלא דהלכתא דלרבנן למה לי טעמא משום חזק אפילו באריות חרנוול נמי אסור וא"כ קשה איך פסק רבנו כחזק מהתיתין ושם פסק כרבנן וכו'. ונראה לומר דמה שכתב רבנו כחזק דובין ואריות וכל דבר שיש בו חזק לאו

בגדל עז

עיר שיש בה עבודת כוכבים מותר להלך חוצה לה. פקד לפני אידיון (דף י"א): כתב הראש"ד בחוספתא מפרש לה וכו' מפני חשש משא ומתן, עכ"ל. (לא מאלו שכתבה המחבר בפירוקיו בהעתק שלנו וז"ל שסבור שהמיתים): ההולך ממקום כו' עד הלך כזו מותר. פ' לפני אידיון (שם):

בגדלים פ' קונם: [ו] והאידנא דמוכרין להו אמר רב אשי לפרכאי דמגנו עלן. ומוזת הטעם אנו מוכרים להן שריונים והרבות וכובעים וכל כלי זיין:

ואינו רואה טעם בדבריו ש"ס רבנו דברים שהם מיוחדים לעבודת כוכבים אסור למכור להם מהמני' היא וכחכר: בסמוך. ומה שהוקשה לו מתרנוול לכן אדקשיא ליה על דברי רבנו ליקשי ליה על הגמרא. אבל לפי האמת קושיא ליהא כלל דהא דאף חילוקים בין שאל חרנוול סתם לשאל דבר המיוחד לעבודת כוכבים דסתם חרנוול אינו מיוחד לעכו"ם וזה פשוט ביותר:

ח כשם שאין מוכרים וכו'. עד ואין משחזין להם את הזיין. הכל משנה וברייחא שם (דף ט"ו וע"פ): וכל שאסור למכור וכו'. שם מימרא דרב נחמן: וכן אסור למכור וכו'. שם מימרא דרב דימי ומפרש שאפילו אינו מועד להרוג אלא לגזול אין מוכרין לו כלי זיין לפי ששכרודפין אחריו נלחם ומאילן עלמו ומאכד זה את ממונו: היו ישראל שוכנים וכו'. שם והאידנא דמוכרין אמר רב אשי לפרסאי דמגנו עלן:

ט עיר שיש בה וכו'. משנה שם (דף י"א): עיר שיש בה עבודת כוכבים חוצה לה מותר היתה חוצה לה חוצה לה מותר מהו לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם יכול לילך בה למקום אחר מותר. ומפרש רבנו שער שיש בה עבודת כוכבים אסור להכנס בה ומהו לילך לשם כלומר לעבור דרך שם וקאמר דבזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום דרך העיר היא ואין שם דרך אחרת אסור שהרי הוא נראה כנהנה מחזקו העיר שיש בה עבודת כוכבים שאלמלא הוא לא היה יכול לילך למחוז חפצו אבל כשיש דרך אחרת לא מחזי כנהנה מחזקה העיר שהרי יש דרך אחרת: כתב הראש"ד מותר להלך חוצה לה. א"ל בחוספתא וכו' מפני חשש משא ומתן, עכ"ל:

וכתב

השגת הראב"ד

*עיר שיש בה עבודת כוכבים מותר להלך חוצה לה. א"ל בחוספתא מפרש לה כידיד ובמשא ומתן עמם ואפילו להלך שם ביום ההוא אסור מפני חשש משא ומתן:

מקום

למימרא דדובים ואריות מפעם מק הוא דאסור דאפילו בלא טעמא דחזק הוא ארי חרנוול אסור כדכחש בהלכות שבת אלא מאי דכחש כחזק דובין ואריות לדוגמא נקטיה להודיענו דבר שיש בו חזק שהוא האריות והדובין ולא כתב שיש בו חזק אלא משום השאר שהזכיר כלל זיין וככלים וכו' אלא הדובין והאריות לבד קשיא ליה לגמרא משום דודאי כיון דלא הזכיר הכי וכו' שיש בו חזק לרבים משמע דאסור למעוטי ארי חרנוול דלית ביה חזק אבל רבנו ז"ל שהזכיר השאר לא כתב יש בו חזק אלא למעוטי השאר היכא דלית ביה חזק: וכל שאסור למכור וכו'. שם (דף ט"ז) מפורש הכל בגמרא:

ט היו ישראל שוכנים וכו'. שם (דף ט"ז) והאידנא דקא מוכרין אמר ר' אשי לפרסאי דמגנו עליונן: עיר שיש בה וכו'. משנה שם (דף י"א): ובגמרא היכי דמי חוצה כגון עטלוש של עזא. ופירש"י עיר של פלשתיים והיה בה עבודת כוכבים והיה חוצה לה יסוד סמוך לעיר מאלד. ובהשגות אמר אברהם בחוספתא וכו' מפני חשש משא ומתן ע"כ. כוונתו להשינו לרבנו שלמה לא גילה דבריו שאינו חלל ציירי חושא ומתן עמם כלומר דוקא לישא וליתן עמם ולא להלך שם לבד. וזהו דוקא לפני האיד ציירי אבל ביום האיד אפילו להלך שם אסור מפני חשש משא ומתן. זה נראה כוונתו והשיג על רבנו שכתב דבריו. או יהיה כוונתו בחוספתא מפרש שהוא ציירי חושא ומתן כלומר שאין האיסור בה אלא מחמת החשש ומתן ואפילו להלך כלומר וכו' תימא דיהא מותר להלך לזה אמר שאפילו להלך אסור ביום האיד מפני חשש משא ומתן ומה שהזכיר ביום האיד כלומר שאע"פ שהוא יום האיד האיסור אינו אלא מפני משא ומתן כלומר שמה ישא ויתן עמם:

י בד"א בזמן שהדרך מיוחדת. שם פ' לפני אידיון במשנה (דף י"א ע"כ) מהו לילך לשם בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום אסור ואם היה יכול להלך בה במקום אחר מותר ופירש"י מהו להלך שם לאותו העיר ביום איד שלהם לספר. ע"כ אחד מבני העיר לישא וליתן אסור שהרי חוצה לה מותר וכו' אסור. בזמן שהדרך מיוחדת וכו'. כלומר שמהלכת העיר אשר שם העבודת כוכבים אין שם דרך ללכת משם לעיר אחרת או ודאי זה אסור דודאי נראה כהולך לאותו העיר אבל אם היה מאותו העיר דרך למקום אחר מותר דהרואה שהוא הולך לעיר שיש בה עבודת כוכבים אומר שהולך לשם כדי ללכת משם

הנהגות מיימוניות

[ה] לפיכך אסור למכור לבונה לכהניהם, ושעוה ביום איד שלהן אסור לכל אבל בשאר הימים מותר דהוי כמו פתא דמותר וכן ספרים שלהם וגביעים שלהם אסור למכור לכל עובר כוכבים ואפילו אם פגמם ובגלם כשנתנם לו ישראל דבשביל פגימה מועפת לא יניח מלומר בהן קילוס. וכל אלו הדברים טעמא משום לפני עור לא תתן מכשול בדאיתא בגמרא (שם) ומוזת הטעם אנו מוכרים להן שריונים והרבות וכובעים וכל כלי זיין:

בזמנה אסור דודאי אזיל. אבל כיון שכתב ר"י דלא לריבין להאור טעמא קמילא למדנו דטעמא דכל הני משום דעכו"ם ביד ישראל היא:

פ"י א אין כורחין בריית וכו' : לפיכך אם ראה וכו'. בפרק אין מעמידין (דף כ"ו.) תני ר' אבהו קמיה דר' העכו"ם לא מעלין ולא מורדין אבל האפיקורסין והמסורסין והמורדין מורדין ולא מעלין:

ב מכאן אתה למד וכו' : פשוט הוא דרפואה היינו מעלין ובפירות אמרו בגמרא דאסור להעלותן אפילו בשכר: ומ"ש ואם היה מהירא מהם וכו' : למד מדין ישראלית שמילדת את הנכרית ואע"פ שאמרו שאסור להעלותם אפילו בשכר הרי שם אמרו שיבקש חולאה משמע אם הם אינו יכול לבקש חולאה המהירא מהם מעלין אותם וה"ה שמרפאין אותם. ומדברי רבינו שהזכיר בכל זה עכו"ם משמע שם אינו עכו"ם מותר לרפאם בשכר וכן להעלותו מהבשר: ומ"ש וגר תושב וכו' : פשוט הוא שהרי אמרו בפרק השוכר את הפועל (דף ס"ה:) דגר תושב אתה מוזהר להחיותו:

ג אין מוכרין להם בתיים וכו' : משנה פ' לפי

התרפות של עכו"ם ואין נושאין ונותנין עם ישראל מומר לא בהליכתו ולא בחזירתו:

פרק עשירי

א אין יכורתי ברית לשבעה עממין כדי שנגעשה עמהן שלום ונניח אותם לעבוד עכו"ם שנאמר לא תכרות להם ברית אלא יחזרו מעבודתם או ייהרגו. ואסור לרחם עליהם שנאמר ולא תחנם. לפיכך אם ראה מהם אויב או טובע בנהר לא יעלנו. ראהו נטוי למות לא יצילנו אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא בזה אסור מפני שאינו עושה עמנו מלחמה. במה דברים אמורים בשבעה עממין אבל המוסרים והאפיקורסין מישראל היה דין לאבדן ביד ולהורידן עד באר שחת מפני שהיו מצירים לישראל ומסירין את העם מאחרי ה': **ב מכאן אתה למד** שאסור לרפאות עכו"ם אפילו בשכר. ואם היה מתיירא מהן או שהיה חושש משום איבה מרפא בשכר אבל בחנם אסור. וגר תושב הואיל ואתה מצווה להחיותו מרפאים אותו בחנם: **ג אין מוכרין להם בתים ושדות בארץ ישראל ובסוריא מוכרין להם בתים אבל לא שדות.** ומשכירין להם בתים בארץ ישראל ובלבד שלא יעשו שכונה ואין שכונה פחות משלשה. ואין משכירין להם שדות. ובסוריא משכירין להם שדות. ומפני מה החמירו בשדה מפני שיש בה שתיים. מפקיעה מן המעשרות ונותן להם חנייה בקרקע. ומותר

א. טור י"ד סי' קמח: ב. סמ"ג לאוין מה. טור י"ד ס' קמח. ד. סמ"ג לאוין מה. טור י"ד ס' קמח. ה. סמ"ג לאוין מה. טור י"ד ס' קמח.

לחם משנה

פ"י א אין כורחין בריית וכו' : (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר בספר דרשומיו בפרק מנחת ח"ב (דף ס"ז ע"ב) וחד' גמוליו על החינוך סימן ס"ג יע"ש):

אסור

יח ומפני זה נושאין ונותנין וכו' : אע"פ דשם (דף ל"ג.) אמרין פטמא דעכו"ם אימור חמרא זבין גלימא זבין ככר ככר כהן כהן דהיינו למאן דאמר דמי עכו"ם ביד העכו"ם אסורין אבל אין קיימא לן דעכו"ם ביד עכו"ם דמיהן מותרין לא לריבנא דמי טעמא וכן הם דברי רבינו ז"ל. ודע דדין העכו"ם ההולך לתרפות בהליכה אסור ובחזרה מותר וההולך ליריד בין בהליכה בין בחזרה מותר וזהו שכתבנו שם:

פ"י א אין כורחין בריית וכו' : נראה דזה איירי כשידיו תקיפה ולאו עושין מלחמה עמהן כמו שכתבנו בזה' מלכים אין כורחין שלום חלל יורגו אם לא ירצו שלא לעבוד עכו"ם. ומ"ש אם ראה אדם עכו"ם לא מעלין וכו' היינו בזמן הזה ואין ידיו תקיפה ולפיכך לא מעלין ולא מורדין: אבל המוסרים והאפיקורסין וכו'. בפרק אין מעמידין (דף כ"ו.) אמרי תני ר' אבהו קמיה דר' יוחנן קמיה דר' העכו"ם והרוצים בהמה דקה לא מעלין ולא מורדין אבל המינין והמסורסין היו מורדין ולא מעלין אמר ליה חני שונה לכל אבידת אחיך לרבות את המוסרים ואת המורדין (מומר) מורדין סמי מכאן מומר. והקשו וישיני ליה כן במומר אוכל נבלות לחאבון כן במומר אוכל נבלות להכעיס. קסבר אוכל נבלות להכעיס מין הוא ובתר הכי אמר ר' יוחנן פליגי רב אחא ורבינא חד אמר לחאבון מומר וחד אמר להכעיס (מין אחד אמר אפילו להכעיס) נמי מומר הוא (ולא אפיקורוס) ע"כ. ורבינו מדלא הזכיר כן מוסרים משמע לכאורה דס"ל דאוכל נבלות להכעיס אפיקורוס הוא דל"ל למאן דאמר אוכל נבלות להכעיס מומר הוא לא סמי מכאן מומר דכאן במומר אוכל נבלות להכעיס וכאן במומר אוכל נבלות לחאבון ומדלא הזכיר מומר משמע דכאן דאמר אפיקורוס ס"ל. וזה חומה שבהלכות תשובה פ"ג ככר רבינו ז"ל

שים הם המוסרים המומר לעבירה אחת וכו' וסיים שם והוא שיעשה להכעיס אלא דלהכעיס מומר היו מדהזכירו עם המוסרים ולא הזכירו עם האפיקורוסים שהזכיר קודם חמשה נקראין אפיקורוסין וכו' ח"כ נראה דפסק שם כמאן דאמר אפיקורוס הוא עובד עכו"ם וקשה לרבינו מדידה אדידה. מיהו לזה י"ל דודאי דהוא פסק כמאן דאמר אוכל נבלות להכעיס מומר הוא ואע"פ שלא הזכיר כן מומר סמך על מה שכתב כוף פרק י"א מהלכות עדות שכתב שם המוסרין והאפיקורוסים והמוסרים לא הנריכו חכמים למנוחם בכלל פסולי עדות שלא מנו אלא רשעי ישראל אבל אלו המורדין הכופרין פחותים הם מהעכו"ם שהעכו"ם לא מעלין ולא מורדין ויש להסידוקם חלק לעוה"ב ולאו מורדין ולא מעלין ואין להם חלק לעוה"ב. הרי שהזכיר המוסרין והמורדין שמוסרין ולא מעלין. ואכתי קשה לי במ"ש רבינו בהלכות תשובה ששים הם המוסרים וכו' וסיים במומר הראשון והוא שיעשה להכעיס דאין ככר כן הרי אפילו למאן דאמר מומר להכעיס מומר הוא לא קאמר אלא אפילו מומר להכעיס דכל שכן לחאבון דהוי מומר ח"כ איך ככר והוא שיעשה להכעיס הא לחאבון נמי מומר הוי וז"ע:

ג אין מוכרין להם בתיים ושדות בלא וכו' : שם פ' לפני חידיון (דף כ"ה:) ופסק ר"י. ומ"ש מפני שיש בו שתיים וכו' מפקיעה מן המעשרות וכו' ע"כ ז"ל שהוא מפרש מה שאמרו בגמרא מפקיעה מן המעשר כפירות יש מפרשים שכתבו שם בתוס' דאחיה אפילו למ"ד אין קנין לעכו"ם בלא להפקיע מיד מעשר מ"מ תשובה הפקיעה מה שהיה עתה ביד עכו"ם והוא זורעה שאינו מפרש ממנו מעשר דאי מפרש כפירות התוס' שפירשו דאחיה כמ"ד יש קנין לעכו"ם בלא קשה לרבינו מדידה אדידה שהרי הוא ז"ל פסק בהלכות תרומות פ"ה דאין קנין לעכו"ם בלא וכאן כתב שפסקיה מן המעשר חלל ודאי שכוונתו כמו שפירשתי:

אף

הנהגות מיימוניות

בשכר שרי ומסיק דאסור ומיהא אם היהודית יש לה חלב יתירה ובכך מצטערה מותר לה להניק בן הנכרית: ס' כתב הרשב"א ה"מ במילדת ידועה שמתעסקת בכך דהתם איכא איבה אבל אשה שאינה רגילה בכך אסור אפילו בשכר דליכא איבה ע"כ: [ט] וכענין זה פסק בספר התרומה דאפילו אין ישראל בבית מותר אם יש ישראל בעיר יוצא ונכנס לבד בלילה מוזמן שכיבה ואילך אסור להניחו עם הנכרית יחיד אבל אם הלכו כל ישראל חוץ מעצי אשירה ע"ש. ורבינו המחבר כתב ענין זה בהלכות שמירת הנפש פרק י"ב:

מנדל עוז

פ"י אין כורחין בריית וכו' : ומהלך מלא דבר הכתוב ופירשו בספרי וכן מפרש בסוף הספר בהלכות מלכים ומלחמותיו: ואסור לרחם עליהן עד מרשאין אותו בתוס'. פק אין מעמידין (דף כ"ו) וניכרלמי לא תתן להם מן בלא תעשה: אין מוכרין להם בתיים עד מניה בקרקע

חוקי ייזיר ונשאר המינקת בעיר אסור: [י] ולהתרפאות מעכו"ם חולה שאין בו סכנה מותר ואם הוא מוכחה אפילו יש בו סכנה מותר ולגבי הקזה כולן מוכחין הן אבל מן המינין או עכו"ם שאסור לחש של עכו"ם הוא אסור וכן עכו"ם שאומר ליקח ממני של עכו"ם או האילן שגדל לפני עכו"ם אבל אם אסור לו פסח קח מים ממנו או מאילן פלוגי ואין מוצא דבר זה כי אם בעכו"ם מותר כיון דלא תלה רפואה בעכו"ם וכן איתא בירושלמי ר"פ שרצים ספר הרומה. וכענין זה פירשו התוס' פרק כל שעה אהא דאמר בכל מתרפאים חוץ מעצי אשירה ע"ש. ורבינו המחבר כתב ענין זה בהלכות שמירת הנפש פרק י"ב: